
NOTAT

Udenrigsministeriet

Til:	Folketingets Europaudvalg	J.nr.:	2017-372
CC:		Bilag:	
Fra:	Udenrigsministeriet	Dato:	5. oktober 2017
Emne:	Skiftende danske regeringers holdning til EU's optagelsesforhandlinger med Tyrkiet		

I opfølgning på forelæggelse den 15. september 2017 af Rådsmøde (almindelige anliggender) den 25. september for Folketingets Europaudvalg kan følgende oplyses om skiftende danske regeringers position vedr. EU-optagelsesforhandlingerne med Tyrkiet:

Firkløver-regeringens holdning i 1987, hvor Tyrkiet indgiver sin ansøgning om medlemskab i EF, er præget af skepsis overfor især tidspunktet for ansøgningens indgivelse. Forud for ansøgningen havde man fra dansk side gentagne gange fastholdt, at man ikke anbefalede Tyrkiet at fremsende sin ansøgning i 1987. Anbefalingen blev fra dansk side begrundet i behovet for yderligere tyrkiske fremskridt på menneskerettigheds- og demokratiområdet, samt at EF internt stod overfor at skulle absorbere den seneste udvidelse med Spanien og Portugal, og desuden forhandle reformer af EF's finansieringssystem, den fælles landbrugspolitik og etableringen af det indre marked. Efter indgivelsen af ansøgningen tilsluttede man sig fra dansk side en behandling af den tyrkiske ansøgning i overensstemmelse med den i traktaten (art. 237) fastlagte procedure vedrørende optagelse af nye medlemmer i Fællesskabet. Fra dansk side var forudsætningen for et tyrkisk medlemskab af EF, at der ville ske yderligere fremskridt i Tyrkiet i retning af øget demokrati og forbedringer på menneskerettighedsområdet. Man var endvidere fra dansk side bekymret over uoverensstemmelser vedrørende arbejdskraftens fri bevægelighed og den 4. finansprotokol forud for det første associeringsråd.

S-R-regeringens holdning i 1999, hvor Tyrkiet får status som kandidatland, er, at EU-tilpasningen er det mest effektive middel til at styrke demokrati og retssamfund i Tyrkiet. Fra dansk side finder man, at et uddybet samarbejde mellem EU og Tyrkiet vil bidrage til Tyrkiets fortsatte orientering mod Europa. Tyrkiets geografiske placering mellem Balkan-landene, Kaukasus og mellemøstlige lande som Irak og Iran fremhæves som bevæggrund for vigtigheden af et demokratisk og vestligt orienteret Tyrkiet. Fra dansk side understreges, at Tyrkiets status som kandidatland er et led i en proces, hvor det vil være op til Tyrkiet selv at iværksætte den meget omfattende tilpasningsproces. Det er her Tyrkiet, der skal levere reformer på menneskerettigheder, demokrati og retsprincipper. Der vil således først blive indledt optagelsesforhandlinger med Tyrkiet, når EU-Kommissionen vurderer, at situationen på bl.a. menneskerettighedsområdet er tilfredsstillende. I december 1999 bekræftede Det Europæiske Råd, at opfyldelse af det politiske Københavnskriterium fra 1993 (demokrati, retsstatsforhold, menneskerettigheder, mindretalsrettigheder) er en betingelse for

indledning af optagelsesforhandlinger, og at opfyldelse af alle Københavnskriterierne er grundlaget for tiltrædelse af EU. Tyrkiet opfyldte i 1999 ikke det politiske Københavnskriterium, da problemerne med menneskerettigheder fortsat var store. Det blev derfor i 1999 besluttet ikke at indlede optagelsesforhandlinger med Tyrkiet.

Efter regeringsskiftet i 2001 og frem til optagelsesforhandlingerne med Tyrkiet indledes i 2005, er VK-regeringens holdning, at det er i Europas interesse at imødekomme den tyrkiske reformvilje og styrke de vestligt orienterede kræfter i Tyrkiet, men at Tyrkiet skal fortsætte reformsporet og også gøre mere for at opfylde de politiske kriterier, før der eventuelt kan indledes optagelsesforhandlinger. Fra dansk side understreges, at man ikke nødvendigvis kender slutresultatet af processen og at det vil være op til Tyrkiet selv at sætte kursen. Daværende statsminister Anders Fogh Rasmussen udtaler, at der med Tyrkietspørgsmålet er tale om et dilemma for EU, da Tyrkiet på den ene side er et samfund, som er væsentlig anderledes end de traditionelle europæiske samfund, men at det på den anden side er i EUs interesse i at fastholde Tyrkiet på en provestlig kurs og dermed undgå, at Tyrkiet bliver østvendt. Det vil sikre landets fortsatte forankring i NATO og styrke de samarbejdende og reformvenlige kræfter i landet.

I 2004 påpeger VK-regeringen, at hvis der indledes optagelsesforhandlinger med Tyrkiet, ville sådanne kunne afbrydes, hvis der sker væsentlige og vedvarende brud på principper om frihed, demokrati, respekt for menneskerettigheder og fundamentale friheder samt retssikkerhed.

Efter det Europæiske Råds beslutning i december 2004 om at indlede optagelsesforhandlingerne med Tyrkiet den 3. oktober 2005 under visse forudsætninger, understreger VK-regeringen atter, at der ikke er udstedt nogen garanti for medlemskab til Tyrkiet, men at landet skal leve op til EU's krav og værdier og gennemføre dem i praksis. I forbindelse med beslutningen om at indlede optagelsesforhandlinger blev der udstukket tre retningslinjer for forhandlingerne: 1) Indledning af forhandlinger er en åben proces, som ikke indebærer en garanti for medlemskab; 2) EU's evne til at optage nye lande er en vigtig overvejelse; samt 3) at forhandlingerne bliver en stram proces med mulighed for at indarbejde permanente undtagelser vedrørende f.eks. arbejdskraftens frie bevægelighed.

Den 2. maj 2006 konstaterer Folketinget med 94 stemmer (V, S, KF, RV, SF) mod 19 (DF og EL) at forhandlingerne med Tyrkiet om medlemskab af Den Europæiske Union er indledt, at grundlaget for forhandlingerne er Københavnskriterierne og en opstrammet og forsvarlig forhandlingsramme, som fastlagt af Rådet for Den Europæiske Union på mødet den 3. oktober 2005, samt at målsætningen er tyrkisk medlemskab af EU, men at forhandlingerne er en åben proces, hvis resultat ikke er givet på forhånd og hvor der også skal tages hensyn til EU's evne til at optage nye medlemmer (absorptionskapacitet). Folketinget opfordrer samtidig regeringen til fortsat at medvirke til at sikre en stram og forsvarlig forhandlingsproces med Tyrkiet. Frem til regeringsskiftet i 2011 understreger VK-Regeringen gentagne gange, at det er Tyrkiet, som skal vise, at det kan leve op til Københavnskriterierne, samt at der er bekymrende udeståender i forhold til presse- og ytringsfriheden.

S-R-SF-regeringen giver i begyndelsen af sin regeringstid udtryk for støtte til Tyrkiets fremtidige medlemskab af EU, men understreger samtidig, at der fortsat er store forhindringer i det politiske spor for at rykke videre i forhandlingerne. I 2014 udtrykker daværende statsminister Helle Thorning-Schmidt opbakning til forhandlingerne med Tyrkiet, som den fortsat bedste ramme for en dialog om den tyrkiske reformdagsorden. Der udtrykkes dog samtidig bekymring over et forværret billede, hvor der er rum til forbedring særligt på demokrati- og menneskerettighedsområdet, før en endelig optagelse i EU kan blive en realitet.

Den nuværende regering har hidtil støttet en fortsættelse af optagelsesforhandlingerne med Tyrkiet ud fra den betragtning, at en afbrydelse af optagelsesforhandlingerne ville fratage EU en afgørende kanal til at påvirke Tyrkiet i den ønskede reform-retning på længere sigt. Samtidig redegjorde udenrigsministeren under Folketingsdebatten i maj for, at EU efter aprils forfatningsafstemning står over for et Tyrkiet, der bevæger sig væk fra Europa og EU, og væk fra de demokratiske værdier og standarder, som EU-samarbejdet står for. Ved samme lejlighed understregedes derfor, at støtten til at fortsætte forhandlingerne nok var holdningen for indeværende, men at denne kunne skifte, og at tålmodigheden var ikke uendelig. På baggrund af den markant forværrede situation i landet over sommeren valgte statsministeren og udenrigsministeren at bakke op om et stop af forhandlingerne om EU-medlemskab med Tyrkiet, jf. ovennævnte forelæggelse og drøftelsen i Udenrigspolitisk Nævn den 6. september 2017. Justeringen er sket blandt andet på baggrund af den tidligere VK-regerings overvejelse om betydningen af væsentlige og vedvarende brud på fundamentale friheds- og retsstatsprincipper for forhandlingerne.

Udenrigsministeriet